

Finančni polom mariborske nadškofije še poraja vprašanja

TELEVIZIJA SLOVENIJA 1, 07.05.2012, ODMEVI, 22.00

ROSVITA PESEK (voditeljica): Nadškofa Alojzij Uran in Franc Kramberger sta se umaknila v zasebnost ob upokojitvi. Prvi pred tremi leti, drugi pa pred enim. To je uradno sporočilo slovenske škofovske konference. S tem je zanikala obstoj kakšnega novega vatikanskega dekreta, ki naj bi ga po pisanju časopisa Delo prejela konec aprila in s katerim bi mariborskemu nadškofu Krambergerju in ljubljanskemu nadškofu Uranu odvzeli dva simbola – škofovsko palico in prstan. Upokojena nadškofa po razrešitvi v okviru škofovske konference nimata več dolžnosti. Svete maše lahko odtlej darujeta le še v samostanu. Podrobneje Tomaž Bratož.

TOMAŽ BRATOŽ (novinar): Namesto nadškofije je po mizi udaril Vatikan, je sporočilo dekreta, ki naj bi ga sveti sedež prejšnji teden poslal v Ljubljano, in Krambergerju in Uranu ukazal popoln umik iz javnega življenja pa tudi sodelovanje v vodstvu slovenske Cerkve. Javno maševanje na simbolni ravni pa še odvzem škofovske palice in prstana. Tako naj bi Vatikan namesto popustljive ali celo preveč prepletene slovenske Cerkvene oblasti, kar sam neposredno sankcioniral Cerkvena poglavarja. V prvi vrsti nekdanjega mariborskega nadškofa Franca Krambergerja zaradi objektivne odgovornosti pri zdaj že čez 900 milijonov terjatev do propadlih finančnih holdingov v Cerkveni lasti Zvon 1, Zvon 2 in Gospodarstvo Rast. Štajerska nadškofija bo lahko v kratkem ostala brez nepremičnin, brez prihrankov pa kar 70.000 malih delničarjev, ki so Cerkvenim družbam zaupali certifikate. S škofoma nismo smeli govoriti, pred kratkem pa smo o tem vprašali nujnega predhodnika.

Dr. FRANC RODE (kardinal in nekdanji nadškof): Cerkev je dober gospodar, to kar se je zgodilo v Mariboru, je izjema. Izjema v zgodovini slovenske Cerkve in tudi v slovenskem prostoru, ker ljubljanska škofija zelo dobro gospodari in, kot vem, tudi druge škofije. Tukaj je stvar določenega kroga ljudi, ki so šli v neko, v neko avanturo, preobširno megalomansko načrtovana.

BRATOŽ: Škofje, nekateri so se danes zbrali v Celju na običajnem delovnem, pravijo, in ne na kriznem sestanku škofovske konference, obstoj takšnega dekreta zanikajo. So se pa danes posvetovali z Vatikanom, smo izvedeli in tako po spletu sporočili, da škofa že od upokojitve nimata zadolžitev in sta se že tako ali tako umaknila v zasebnost, čeprav je znano, da sta sodelovala v vrhu še vsaj nekaj mesecev po odstopu. Kramberger je predčasno sicer odstopil februarja lani, deset mesecev pred 75. letom, ko je odstop običajen. Uradno sploh ne zaradi druge najtežje finančne afere v zgodovini Rimokatoliške cerkve.

Dr. FRANC KRAMBERGER (nekdanji mariborski nadškof): Vse pa prosim, da mi oprostijo napake, ki jih tudi ni manjkalo in jih priznavam in obžalujem.

BRATOŽ: Alojz Uran pa se je umaknil že novembra 2009, ko je, uradno zaradi težav s srcem, neuradno zaradi nedoraslosti nalogi, odstopil po komaj petih letih vodenja slovenske Cerkve. V Cerkvenih krogih neposredno odgovornost kljub vpletenosti v nadzor propadlih poslov ne priznavajo in pričakujejo, da se bo pokazala odgovornost upravljavcev Cerkvenega premoženja. Prejšnji teden je bil zaradi malverzacij z dvorcem Betnava ovaden škofijski ekonom Mirko Krašovec, ki je v imenu Cerkve vse posle dejansko vodil, krivdo pa naj bi nosila tudi Krekova in druge banke, ker so velikodušno odobrile, dejansko pa vsilile kredite. Retorika je znana iz tranzicijskih tajkunskih zgodb, enako pa je tudi tu velik del neizterljivih posojil prišel iz državne NLB.

PESEK: Dober večer voščim našemu gostu, gvardijanu frančiškanskega samostana na Sveti gori nad Gorico, patru Bogdanu Knavsu.

Pater BOGDAN KNAVS: Dober večer tudi vam.

PESEK: Povejte nam, pomagajte nam razložiti to, kar se je danes zgodilo. Časopis Delo, osrednji slovenski časopis, objavi neko novico o nekem dekretu, ki je prišel iz Vatikana. Potem pa slovenska škofovska

konferenca reče, tega dekreta ni bilo, to kar se je imelo zgoditi, se je zgodilo že leta 2009 in 2011. Torej že takrat sta bila v bistvu oba nadškofa umaknjena v zasebnost in nista več maševala, razen v samostanu. KNAVS: Tudi jaz sem prebiral to novico, ki ste jo omenila, ampak preden sem se odpravil na pot in se vdal vašemu povabilu, je pa pisalo tudi to, kar ste zdaj nekako e omenila, tudi to, kar ste zdaj nekako že omenila, da so zanikali to, kar danes v Delu piše, da sta bila res že takrat upokojena in našteli, iz katerih razlogov, zaradi starosti, zaradi bolezni, da so oni to samo sprejeli, in da je zdaj tako stanje. Seveda sta oba upokojena, kot jaz razumem, ampak danes tudi upokojenci, vidimo, še marsikaj lahko počnejo, mislim, da sem zjutraj na Facebooku zasledil, da je nadškof Kramberger tudi še imel birmo in mislim, da so to dejavnosti duhovne, ki spadajo k njegovi dejavnosti. Verjetno pa neke vloge pri odločanju več nima. PESEK: No, v redu, če ni vloge pri odločanju, ampak druga stvar, a ko nekdo odstopi, a se mu takrat tudi odvzame ta dva simbola, recimo palica in prstan?

KNAVS: Kot sem rekel, oni so zanikali to, kar ste zdaj vi omenjala in kar ta časnik omenja, in jaz nimam razloga, da ne bi tega verjel, kar so napisali. Zdaj, če je to vse skupaj, ta novica bila malo čudna, potem morda tudi to ne drži. Seveda pa jaz tako podrobnosti ne poznam.

PESEK: Poglejte, vi ne skrivate, da bi radi nekoliko drugačno Cerkev na Slovenskem. Pa nam povejte, po vašem mnenju, bi bilo to prav, da bi se vse, kar zadeva mariborsko nadškofijo, ta odvzem tudi zgodil?

KNAVS: Odvzem česa ste mislili?

PESEK: Teh dveh simbolov – palice in prstana.

KNAVS: Ne vem, če je to bistveno. Jaz mislim, da je bistvena notranja drža ljudi, ki je potrebna v naši Cerkvi. Se pravi nas kristjanov, duhovnikov. In da je to tisto, kar bo naredilo en preukrep. Se pravi eno naše notranje spreobrnjenje in da se vrnemo k tistim dejavnostim, ki so bistvene v Cerkvi, in je vedno delala. Se pravi Karitas, oznanjevanje in liturgija.

PESEK: No, ampak recimo – če bi vi bili mariborski nadškof Turnšek, ki bi po gospodu Krambergerju pač prevzeli to, kar je tam ostalo, kaj konkretnega bi vi, razen prošnje za odpuščanje, naredili?

KNAVS: Ja, upam, da bi res začel s prošnjo za odpuščanje, se pravi resno in javno kesanje, potem pa to, kar sem predlagal tudi v pismu, da se ustanovi solidarnostni sklad, kar je zelo pomembno. Se mi zdi, da je zelo pomembna danes ta ena preroška gesta, ko se nam zdi, da stvari v družbi in tudi v Cerkvi ne funkcionirajo tako kot je treba in da bi res Cerkev dala eno znamenje, eno upanje, eno simbolno gesto, ta solidarnostni sklad bi gotovo bil, da bi vsaj delno, za začetek, povrnili tem ljudem, tem malim delničarjem, tem ljudem, ki so izgubili vse. En primer dober, seveda držite me za besedo, če bi se kdaj to zgodilo, čeprav se mi zdi, da imate prevelik optimizem ali pa smisel za humor, ko omenjate, če bi bil jaz na tem mestu, je pa to, bostonski nadškof, mislim da je tudi kardinal, kjer je bilo cel kup nekih afer, je naredil eno zelo lepo gesto – prodal je palačo, tisto škofijsko in šel živet, mislim da v eno skromno hišico in ta zgled ameriški se mi zdi zelo lep.

PESEK: Je to, kar se zdaj dogaja v Murski Soboti, začetek tega na Slovenskem? Naj samo naše gledalce spomnim, danes je bila v Delu poleg te informacije tudi objavljena izjava murskosoboškega škofa Štumpfa. Upam, da bomo to izjavo tudi videli, ki pravi takole: »Prišlo je do pohujšanja in to je treba odpraviti za ceno velikih žrtev, odpovedovanj in sprejemanja posledic.« ŠE enkrat konkretno, o recimo našteva, da bodo klarise, ki so zelo stroge v svoji klavzuri, prišle k njim. Ali se bo združevanje na terenu, bi rekla, začelo dogajati ali kako naj bi se zgodil ta preporod?

KNAVS: Ja, gotovo bi, verjetno bo treba oboje – se pravi veliko molit, to kar sestre klarise delajo pravzaprav, ko imajo 24-urno tako ali drugače molijo, častijo najsvetejše, drugo je pa to, da bomo tudi z dejanji pokazali. In to je res tisto, kar jaz v smislu tega, kar sem slišal od ljudi, ki so mi povedali svojo stisko, bolečino in jaz nisem naredil nič drugega, kot samo na glas povedal in spoštoval tudi svojo vest. Kajti v tem primeru bi bil zelo močno nezvest sebi in je treba z nekimi dejanji res to popraviti.

PESEK: Vi ste omenjali solidarnostni sklad. Kako konkretno si ga predstavljate – da dejansko mariborska nadškofija proda vse svoje premoženje, vложи ta sredstva v nek sklad in poplača tiste, ki jim je dolžna, čeprav vsi vemo, da toliko denarja, tudi če vse odproda, ne bo zbrala. Kolega Bratož, mislim da je zdaj omenil že 900 milijonov.

KNAVS: ja, številke so verjetno res velike. Kaj sem predlagal? V pismu sem predlagal, da bi se ustanovil ta sklad in da bi vrh Cerkve, verjetno najprej mariborske in potem tudi druge, prosili za pomoč in bi najprej svoje prihranke dajali noter, potem pa prosili tudi za pomoč drugih. Jaz mislim, da bi se tudi ljudje, o bi videli, da se je začelo, če bi se na svojih stvareh, če bi se kdo kaj sam odpovedal, mislim da bi tudi ljudi to pritegnilo. In mislim, da je to treba, tudi za ceno lastnih žrtev brez dvoma naredit. Jaz mislim, da bi, verjamem tudi redovna skupnost, verjamem tudi naš samostan, kaj prispeval, če je treba v ta namen.

PESEK: Povejte nam, vi ste pisali dvakrat, prvič očitno ni bilo nobenega odgovora, ali obstaja znotraj Cerkve na Slovenskem tudi skupina kot ste vi, redovniki, recimo frančiškani, jezuiti, tista, ki se nagiba k nekoliko bolj manj materialno usmerjeni Cerkvi na Slovenskem in predstavljate, če rečem nekako v navednicah, kar se sicer ne reče, tudi neko opozicijo tem škofom pri nas?

KNAVS: Ne, mislim, da ne. Lejte, frančiškani smo bili vedno blizu ljudem, smo bili občutljivi za njihovo stisko, hkrati pa ravno tako seveda Cerkev naša družina. In tu je potrebno oboje. In tu je ravno za to šlo. To sem omenil v pismih. Seveda sem dobil odgovor, kjer so tudi omenjali odgovorne v teh službah. Jaz sem ravno to nekako želel oziroma, kot sem rekel, šlo je za občutek vesti, notranje stiske. Jaz sem v veliki stiski tudi sedaj, a sem imel pravico spregovoriti na glas. Vendar po prvih odzivih ...

PESEK: Nekateri pravijo, da ne. Da ste naredili škodo.

KNAVS: Ja, imajo tudi pravico do tega. Ampak jaz sem dobil veliko pozitivnih odzivov, v katerih so se ljudje mi zahvalili, ker sem povedal na glas samo njihovo bolečino in to je bila moja dolžnost. In jaz kot frančiškan imam dolžnost, seveda, spoštovat predstojnike, ubogat, razen v tistem, kar je proti evangeliju in proti vesti. In jaz bi izdal samega sebe in bi izdal evangelij, če tega ne bi na glas povedal. Povedal sem samo na glas bolečino ljudi. Mislim, da to ni nobena opozicija, ampak upam, da bo privedlo pa res k več notranjega dialoga, ki je gotovo potreben. Predvsem upam, da bo najprej začetek to.

PESEK: Poglejte, nobena skrivnost ni, da apostolski nuncij, ki je bil v Sloveniji, je bil obveščen o poslovanju. Vendarle je on dobival vsa poročila tudi na mizo, ampak ko je odšel iz Slovenije, se je vrnil nazaj v Rim, je kmalu napredoval. Postal je kardinal. Tukaj stvari niso najbolj logične.

KNAVS: Ja, vidite, ljudje vedno gledamo zelo različno na take stvari. Vi ste rekla, tudi ste sama omenila, morda nisem imel te pravice, da sem to objavil, drugi, velika večina, zgleda, da so se strinjali z mano in tudi z nuncijem, jaz ga osebno večkrat tok nisem srečal, vendar sem slišal od duhovnikov, ki so imeli z njo več stika, da so govorili pozitivno o njem, da je bil človek odprt, da je seveda spremljal situacijo, vendar pa on več kot tolk menda tudi nima pristojnosti, da je to vendarle pristojnost škofov, in da je to on njim dopuščal, seveda, ker je odgovornost škofa menda za vsako župnijo. In da je potem on svoje delo verjetno dobro opravil.

PESEK: Še tole nam povejte, zadnje vprašanje, te nove škofije, ki so nastale, so pravzaprav še mlade po svojem statusu. Znano je, da vse delitvene bilance še niso končane. Ali to pomeni, da mariborska nadškofija za seboj, če bi šla tudi v ta solidarnostni sklad, ki ste ga omenjali, potegne tudi Mursko Soboto in Celje?

KNAVS: Gospa Rosvita, vi ste bolj obveščena precej, vidim, kot jaz, oziroma veliko stvari dobro poznate. Jaz se bom mogel še veliko o teh finančnih in delitvah poglobiti, ker jaz sem samo stvari veliko iz moralnega stališča pogledal, je pa vseeno to, če to omenjate, tudi res stvar zahtevna. Verjetno se bosta mogla odpovedati, vedno je tako nekako pri dediščini. Če se odpoveš tistemu, kar bi lahko dobil, se odpoveš verjetno tudi dolgovom. Tako si jaz predstavljam po neki preprosti logiki.

PESEK: Vi boste še kaj pozivali?

KNAVS: Glede na odziv ljudi in tudi zdaj, ko sem se peljal k vam, ko so me še klicali in se mi zahvaljevali in me prosili, bom molil k Svetemu Duhu in prosil za razsvetljenje pameti, da bi ravnal prav v dobro ljudi in Cerkve.

PESEK: Hvala lepa in srečno pot nazaj v gorico.

KNAVS: Hvala tudi vam za povabilo.